

Az alsófehérmegyei Magyarózd helynevei

1.

Történeti adatok*

Az alábbi, összeírásból közlendő jelenkori helynévanyagnak érdekes kiegészítője az a helynévkincs, amely a levéltári kutatások révén gyűlt össze. Éppen ezért a mai helynévanyag megvilágítására szükségesnek tartom itt közölni azokat a történeti helynévadatokat, amelyek az Erdélyi Nemzeti Múzeum és a Magyar Nemzeti Múzeum levéltárában lévő családi levéltárakból meg a nagyenyedi református egyházmegye Nagyenyeden őrzött levéltárából származnak. Megjegyzem, hogy ez utóbbi levéltár anyagában még 1932-ben folytatott kutatás akkor nem fejeztetett be, ma azonban ezt folytatni, illetőleg befejezni érthető külső okokból lehetetlen.

Itt alább a történeti forrásokból betű szerint közlöm a helyneveket; ahol szükségesnek látszik, az okleveles adatot szövegösszefüggésben adom. A kérdéses helyen folyó gazdálkodás milyenségére legtöbb esetben a ()-be tett rövidítések utalnak.

1659:¹ ...az ozdi hegyben Lévo darab Feczke farku szőlejét... [MNMúz. Radák lt.] — 1674: ...az kerek szőlőt (sző.) [Uo.] — 1676: ...az Ozdi erdő szélben... [Uo.] — 1686: ...az mezőfelől Falu földje (puszta fundus)..., az malba[n] (sző.), az szarka malban (sző.), szarka malbéli szőlő [Uo.]. — 1699: ...az Ozdi határban, az málbéli nevű szőlő hegyben (sző.), Ozdi határon lévő erdeinek [Uo.]. — 1701: ...Az ozdi Határon lévő mál nevű Szőlőt (sző.), az mál Szőlőt (sző.), az Kerek Szőlőt (sző.), az kerek Szőlő alatt való Szőlő mellé (sző.) [Uo.]. — 1711: az Ózdi határon a' Falu szőlője között (sző.), az Ózdi határon a' Somos-bértz Nevű Erdőnek fele (e.), az ózdi határon a' Bükösi határszélyb[en] lévő szőlő (sző.), az Ózdi határon a' Samos (!) Bértz Nevű Erdőnek fele része (e.), az Ózdi Majorság Garsa Nevű Szőlőnek hasonfele (sző.), az ozdi határon az Anya Nevű Makkos Erdőnek hasonfele (e.). Az Ozdi határon az Falu Szőlője közöt (sző.), az ozdi Határon Somos bércz nevű erdőnek fele része (e.), Az Bükösi Határ Szélylem lévő Szőlő (sző.), az ozdi Határon a Samos (!) bércz nevű Erdő-

* Az itt megjelenő helynévközlés 1. részét a történeti adatokat TOMAI László, a 2. részben lévő jelenkori helyneveket HORVÁTH ISTVÁN gyűjtötte, illetőleg írta össze. A szerkesztő nem hagyta el a 2. rész néhány olyan magyarzatát, mely a történeti adatok ismeretében valószínűtlennek vagy éppen hibásnak tetszik, mert hisz ezek a falusiak mai vélekedését rögzítik. — Rövidítések: *e.* = erdő, *k.* = kaszáló, *ke.* = kenderföld, *lt.* = levéltár, *pu. sző.* = pusztaszőlő, *sz.* = szántó, *sző.* = szőlő. — *ENMúz.* = Erdélyi Nemzeti Múzeum. *MNMúz.* = Magyar Nemzeti Múzeum Levéltári Osztálya (Az Országos Levéltárban).

¹ A község neve a XVII–XIX. századi forrásokban *Ozd* és *Ózd* alakban fordul elő; e két puszta írásváltozatot nem tartottuk érdemesnek az egyes években közölt anyaggal együtt felsorolni.

nek (e.), Garsa Nevű Szöllőnek hason fele (szö.), az ozdi Határon (szö., e.), az Garsa Majorság Szőlőnek felén (szö.), a Somos bérczen² lévő Erdőn (e.), az Anya Erdőnek fele részin (e.) [Uo.] — a Felső Fordulóban: Az kenderes kert végénél (sz.), Az Középső Telekben (sz.), Az külső Telekben (sz.), Az Sarkas lyuku helyben³ (sz.), Az Erdő alatt a rövid lábban⁴ (sz.), Az Falu végin lévő ivó kúton feljül (sz.),⁵ Az Kis Telekben (sz.), Az felső padon (k.), Az kis Barabásban (k.), Az kender Patakban (k.), Az kenderes kertnél (k.), Az kertek megett lo kert nevű helyb[en] (k.), Az Radák rész széna füben (k.). — az alsó fordulóban: Az Hosszu nevű helyben (sz.), Az Horgas földben (sz.), Az Czégéres kutnál (sz.), Az tégl Csürnél (sz.), Az Falu végin a tégl Csürön aloll (sz.), Az Süljei Bérez alatt (sz.), Az Sülje Szurdokában (k.), Az Sülje hidjánál a falu végin lévő rét (k.), Az közép rétbén (k.), Az Rétbén a Tó gátig melj vagyon a Bükösi határban (k.), Az Kert megett a lo kert (k.). — Az Bükösi Határ Széljben (szö.), Az kerek szőlő allja (szö.), Az Mál szőlő (szö.), Az Garsa nevű szőlő (szö.), Az Váradi rész puszta szőlő (szö.), Felvinczj rész puszta Szőlő (szö.), Az Falu Szöleje között (szö.). — Nemes erdők: Az Bükösi határban lévő Csere vulgo Anja Erdő (Makkos), Az Szálas Csere. Makkos (e.), Ennek háta megett a Süljei határ Széljben egy Cseplesz Erdő (e.), Az oláh Mál. Makkos (e.), Az Zállogos nevű Erdő tűzre valo (e.), Az Bük nevű Erdo tűzre valo (e.), Az Szurdok utnál. Makkos de ritkás (e.), Az Köz nevű Erdő Makkos ritkás (e.), Az Somos Bérez nevű Erdő Makkos ritkás (e.), Az Kender patak nevű helyben lévő Erdő, meljnek egj része tűzre valo, más része Makkos (e.), Az Széna fü szélyiben. tűzre valo (e.), Az Radák rész. tűzre valo (e.). — Falu Erdei: Az Veres Csere (e.), Az Szálas Csere megett (e.), Az Garsa szőlő megett (e.), Az szabad Erdő István háza felé. Vulgo Erdő köz (e.). — Az Csürös Kertnél (házhely), Az Udvarház mellett (kunyhó), A porgolát Kert mellett lévő puszta pertinentiátlan [Uo.] — 1711/1761: a felső Fordulóban: A Kenderes kert végénél (sz.), Az középső Telekben (sz.), A Külső Telekben (sz.), Az Farkas lyuku helyben (sz.), Az Erdő alatt a' rövid Lábban (sz.), A' Falu végin lévő ivó kúton fellyül (sz.), Az Kis Telekben (sz.), Az felső Padon (k.), Az kis Barabásban (k.), Az Kender Patakban (k.), Az Kenderes kertnél (k.), Az Kertek megett Lókert n. h.-ben (k.). — az Alsó Fordulóban: Az Hosszu nevű h.-ben (sz.), Az Czégéres kutnál (sz.), Az Tégl Csürnél (sz.), A' Süljei Bértz alatt (sz.), Az Sülje Szurdokáb[an] (k.), Az Sülje hidjánál a' Falu végin lévő rét (k.), A' közép Rétbén (k.), A Rétbén a' Tó Gátig (k.), mely vagyon a' Bükösi határban (k.). — Az Veres Csere (tilalmas e.), Az Szabad Erdő István háza féle (!) vulgo Erdő köz dict(um), A' Kerek Szőlő allya (szö.), Az Mál Szőlő (szö.), Az Garsa nevű Szőlő (szö.), Az Bükösi Határban lévő Csere vulgo Anja Erdő (makkos), Az Szálas Csere (uo.), Az Oláh mál (uo.), Az Bük n. e., Az Szurdok utnál (e.);

² Egy másik, ugyanez évből való forrásban így: *Somosbertz* (szö.) [MNMúz. Bethlen It.].

³⁻⁴ „Zab föld.“ ⁵ „Ros föld.“

makkos, de ritkás), Az Köz nevű Erdő (ua.), Az Somos Bértz (e.; ua.), Az Kender Patak (e.), A' Széna fű szélyiben (e.) [ENMúz. Wesse-lényi It.]. — 1730: A Hosszsu Földben (sz.), A Tégla Csűrnél (sz.) [MN Múz. Radák It.]. — 1735: a Falu derékban (Curia hely). — Az Alsó Fordulóra: A Süllye Hidgyánál, a Tégla Csűr és Czégéres Patak között (sz.), Az erdő Háton (sz.), A Gerendi szélben, a Bükösi Határra megyen véggel (sz.). — A Felső Fordulóra: A Kenderes Kerten Tul (sz.), A Kenderes Kerten alól, az Ország Uttya mellett lévő rövid láb nevű Föld (sz.). — Erdők: A Kender Patak mellett lévő Somos Bércz (csere és gyertyán e.), Szurdok ut nevű erdő (csere és bükk e.). — A Kenderes Kertnél (k.), A Széna Fűvekben (bokros és cserés k.). — A Kerek Szőlő... mely igen jó helyen s. nagy Hegy-nek Tetein lévén építve, finom jó Bort Terem (szö.), Mál nevű Szőlő (szö.), Ugyan azon Kerek Szőlő allyában... mely ez előtt régen az Arany Hegybéli Szőlőhez applicáltatván... (szö.), a Peterkál Ódalon... Nagy Szőlő Nevezetü... Pusztá Szőlő Hely (pu. szö.) [Uo]. — 1744: a Nagy Él meget (e.), a Bertz distingvallya ezen két faluk (t. i. Ozd és Magyarherepe) határát, az ozdi határ a bertzig menjen ki menvén az ozdi határ éppen a Bertzig [Uo]. — 1759: az Ozdi határon... Napk(eletről) Ozdi pusztá oldal Napnyug(atról) a' Bükösi pusztá hellység, Délről, vagyis alól Ozdi szántó földek, fellyül vagyis Északról a' Bükösi erdő az út mellett (szö.) [Uo]. — 1760: a' falu Napnyugot felől való végén (pu. házhely), a' Falunak Kastély felől való végén (pu. házhely [Uo]. — 1770/1805: A Felső Forduloban: A' Középső Telekben (sz.), A' Külső Telekben (sz.), Az ivo Kutan Felyül (sz.), Az Erdő alatt (sz.), Az akasztófa alatt (sz.), A' Farkas Kutnál (sz.), A' Kenderes Kert megett (sz.), A' Széna Fű alatt (sz.), A Falkában (k.), A' Kutnál (sz.), A' Falka Patakjában (sz., k.), A' Köves Dombnál (sz.), A Telekbe (sz.), a' Kosárhelyi Kaszáló (k.), A' Kenderes patakban (sz.), A' Hegyenn (sz.), A' Falu végén (sz.), A' Kenderes Kertnél (sz.), A' Köves Dombon (sz.), A' szénafű alatt (sz.), A' Kender Föld (sz.), a' Kender patakban (sz.), a' Széna Fű Tetején (sz.), a' Kőlös Dombon (sz.), A' Farkasi (!) Kutnál (sz.), a' Sosa alatt (k.), Az Erdő mellett (sz.), A' Kosárhelyt (sz., k.), A' Külső Telekben (sz.), A' Bor kutban (sz.), A' Belső Telekben (sz.), A' Telek lábban (sz.), A' Cserében (sz.), A' Sosában (sz.), A' köves Dombnál (sz.), A' Tibekben (sz.), A' Kő kutnál (sz.), A' Magyarosban (sz.), A' Silban (sz.), A' Kosárhelyen (sz.), A' Teleklábban (sz.), Az él alatt (sz.), A' Széna Fű alyában (sz.), A' Bértzen (sz.), A' Kender Lábban (sz.), A' szélben (sz.), Az Erdő megett (sz.). — A' Kenderes Kert végiben (k.), A' Bálabas (!) (k.), A' Kert megett (tanorok, k.), Az Also és Felső... Pad (k.). — Az also Forduloban: A' Horgas (sz.), A' Hosszuban (sz.), A' Súlyei Bértz alatt (sz.), A' Mostani Csűrös Kert mellett (sz.), A' Czégéres patakja mellett (sz.), A' Falu végén (sz.), A' Peterkájba (! sz.), A' Csere alatt (sz.), A' Kender Föld (sz.), A' Gerendi Szélben (sz.), A' Péterlakában (sz.), A' Kerek Szőlő teteje (sz.), A' Nagy Él megett (sz.), A' Péterkájban (! sz.), A' Máltelkén (sz.), A' Gerendi Helyben (sz.), A' Péterka tetején (sz.),

A' Rapon (sz.), A' Csere megett (sz.), A' Péterkában (! sz.), A' Mál tetőn (sz.), A' Botosban (sz.), Az erdő háton (sz.), Az Erdő Háton (! sz.), A' SúlyeSzurdukáb(an) (sz.), A' Bor kutban (sz.), A' Hegy alatt (sz.), A' Tikutban (sz.), a' Rapo alatt (k.), A' Borázda alatt (k. vagy sz.), A' Czégeres patak mellett (sz.), A' Zallagos alatt (sz.), Az Erdő Hátán (! sz.), A' Tekutba (sz.), Az Botosban (sz.), A' Rapo helyen (sz.), A' Hegyen aloll (sz.), A' Téglá Csúrnél (sz.), A' Rapo alatt (sz.), A' Háló vető helyen (sz.), A' Rapo élen (sz.), A' Súlye szurdukában (k.), A' Rétkben a' To vagy Malom Hely (k.), A' Falu Rétyte között (k.), A' Falu végén (k.). — A' Gorsa nevű nagy szőlő (szö.), A' Falu Szőlője közt (szö.), a' Málba (szö.), Az Ujj Szőlőben (szö.). — Az Also Csere (e.), A' Nagy Csere, az Olá Mállal edgyütt (e.), az allagos (! e.), A' Búkk (e.), Szurdoknak Napkeletre való része (e.), a' köz Erdő (e.), A' külső Kender patak (e.), a' Szénafű szellen (e.), A' Szénafű tetején, a' Vendég Fogadonál (e.),⁶ A' Nagy Csere Erdő(ne)k széllessége, a Bértzen... (e.), A' Bakos Erdőnek... (e.), A' Zallagos Erdő(ne)k... (e.), A' Szurdok (e.), A' Köz Erdőnek... (e.), Somos Bértznek... (e.), belső kender patak (e.), A' Külső Kender pataknak... (e.), A' Szénafű széllin (e.), A' Szénafű Tetejin (e.). — A' Falu végén... a' patak mellett (pu. házhelyek). — a' Zallagos Erdő mellett... a' Teteje hegyesen Nyulik ki (e.), a' Szénafű tetején (e.), a' Somos Bértz tetején (e.), a' Gorsa szőlő megett (e.) [MNMúz. Radák It.]. — 1771: A Fogadonál... Ez három Szegeletű Erdő (e.), A Szénafű Szelin (e.), A külső Kender Patakán (e.), A belső Kender Patakán (e.), A Somos Bértz Oldalán (e.), A Köz Erdőnek (e.), A Háló vető Erdőnek (e.), A Szurdok(na)k (e.), A Bikk Erdőnek (e.) [Uo.]. — 1795: a Falu felső uttcája, a Felső Forduloban: a Szurduk n. h. alatt (sz.), A Rosz (!) [n.] erdő alatt: az Also Forduloban: a Rapon (sz.),⁷ a Török búzás kertben (ku.), a Kenderes Kertben (ke.), a Széna fűben Herepe felé (k.), az Also Forduloban a Süljei Hidnál az Udvari két Láb földek között (k.), a Köz erdő alatt (sz.), Tej v. Tég Kutnál (sz.), a Törökbuzás kertben fenn a bértzen (sz.), a Szénafüvesben a Tordai Rész mellett (k.),⁸ vagy on ezen ozdi Ref. Ecl.-nak egy tilalmas erdeje is a Súlyei utnál az Csere uttya, avagy Szálás mellett, a Falu közönséges erdeje [Ref. egyházmegyeit It. (Nagyenyed) Inquisitio 339]. — 1819: az erdő alatt (sz.), A' Halasba (ku.), a' Raponban (sz.),⁹ A Tejkutba (sz.), a' Széna Fűbe (k.), a' Falusiak kaszálloji, a' Falusi erdő, a Buza Földök között (k.), A Felső Forduloban a köz erdő alatt (sz.), A Török búzás kert Tetőn (sz.), A' Szőlő végibe (sz.), A Kenderes Kertbe (ke.) [Uo. Vizitációs jegyzőkönyv 199.]. — 1825: Kerek hegy (szö.), a Csonya (e.) [MNMúz. Radák It.]. — 1826: Arany hegy (szö.), Kerek Szőlő (szö.), Szakadás

⁶ Ezek mind cserefa erdők.

⁷ „N. B. ezen oljan rosz sovány hely, hogy az belévetett magvát sem termi meg.“

⁸ Odavaló birtokos nevéül.

⁹ „... a szakadások miatt haszonvehetetlen.“

(szö.), Mál (szö.) [ENMúz. Bánffy Nemz. lt.]. — Also Forduló: A Hosszu Láb Dél felől a Falusi Erdő- Észak es Nyugoti Rése az úgy nevezet Falusi Kaszáló Ret (sz.), Csűr melletti Láb Nap Kelet felől Sülye felé járo... Ut. Dél felől a' Patak (sz.), Horgos Nap Kelet felől a Czegeeres Patak (sz.), Ropo (sz.), Peter Kajba (!) (sz.), Mál beli Láb... Nap Nyugat felől a Falusi Szöllo Gyep (sz.). — Felső Forduló: Bodoczi Láb... Nyugat Felől a Faluból ki járo... Ut (sz.), Rosz Láb az Erdő Alatt (sz.), Somos bércz (sz.), A Szena Fűbeli Láb (sz.), A Szil... Északfelől az Ozdi és Degi határ szél rendes Ut (sz.), AKenderes... Észak felől a Falusi Ökör tilalmas (sz.), A Telek Dél felől a Faluba jövő... Patak (sz.), Kis Asszony Láb Dél felől a rendes Ut (sz.), Kis Föld a Telekbe (sz.), A Telekbeli resz Labb Dél felől a Falusi Ut (sz.), A hegyen (sz.), Török buzás Kert... Nap nyugot felől a Falusi... hosszu földek (sz.), Hálásbeli (sz.), A Kenderesek (kender föld). — A Sülyei Gaura Larga nevü Láb Dél felől a Sülyei Marha Legelő Észak felől a Gomboczi határ szélbeli Ut (sz.), Sülyei Szöllök Közötti Lab Nap Kelet felől az... Udvar Szöllő Gyepüje — Nap Nyugat Felől a Sülyei Emberek szöllő Gyepüjek (sz.), A sülyei Mál feletti Lab Nap Kelet Felől a Sülyei mál Falusi Szöllök — Nyugat felől a Sülyei Marha Legelő helyek (sz.).¹⁰ ... Nyugat felől a Búkkösi Erdő szél Észak felől az Búkkösre menő... Ut es Patak (k.), Csikos Tanorok (k.), Falu melletti Csikos kert (k.), Bük (k.). — Csillag hegy Nyugat Felől a Búkkösi határ szél (szö.), Peter Kaj (!) Nyugat Felől a Búkkösi határ szél (szö.), Rozsa hegy (szö.), Arany hegy (szö.), Garsa (szö.), Belső Szöllő (szö.), Él szöllő (szö.). — Szép Erdő Délfelől a Herepei határ Szél(e), A Széna Fű szélye Nap Kelet felől a Falusi ... Kaszáló (e.), Kender Patak (e.), Köz Erdő (e.), Szurduk (e.), Bük... Nyugotra a Rapo... földek végei (e.), Zállagos (e.), Pap András Erdeje (e.), Nagy Csere (e.), Alsó Csere (e.) [MNMúz. Radák lt.]. — 1848: Az Also Forduloba — a Tekutba (!?) (sz.), A' Rapon (sz.), A' Felső Forduloba az erdő alján (sz.), A Török buzás kertbe (sz.), A' Hálásba (sz.), A Szenafübe (k.), A' Szöllövégibe (sz.), a' Csére (!) (e.),¹¹ Temető [Ref. egyházmegyei lt. Viz. jk. 28—29]. — 1851: Temetői fű [Uo. 113]. — 1869: A Tejkutban (sz.), A rapon (sz.), A hálásban (sz.), A Czigányoknál (sz.), A törökbuzás kertben (sz.), Az erdő alatt (sz.), A széna fűben (sz.), A Kenderesben (sz.), A Nagyrét szegletén (k.), A Kápolnánál (szö.) [Uo. Papi díjlevelek 202]. — 1870—1: Tejkut (sz.), Rapó (sz.), Erdőalj (sz.), Szénafű (sz.), Kenderes (sz.), Törökbuzás kert (sz.), Czigányoknál (sz.), A szőlő végében (sz.), Erdő alatt (sz.), Szőlő pusztá [-elhanyagolt], Kosárhely (sz.), Pázsint vagy a Szél (k.) [Uo. 203.]. — 1874: Also szöllök (szö.), Arany hegy (szö., k.), Töviss (szö., l.) [ENMúz. Br. Kemény Pál lt. Ozdi csomól].

TOMAI LÁSZLÓ

¹⁰ Lehet, hogy e három utóbbi helynév a *magyarsülyei* határban van.
¹¹ „épületre való fák vagynak benne.“

A jelenkori helynévanyag

Harmincegy éves koromig éltem Magyarózdön és határában mint földműves szülők földműves gyermeke. Ismerem a határnak minden martját, minden gödrét, csermelyét, határkútját. Tudom melyik föld szivály, melyik parázs (porhanyó). Munkaközben minden kis részét bejártam, de azért leírásom mégsem lehet teljes, mert a helynevek változnak: feledésbe mennek, újak állnak elé. Tehát a helynevek gyűjtése ritkán, vagy mondhatni sohasem lehet teljesen kimerített. Van rá eset, hogy egy lépcsőzetes, egymással párhuzamosan haladó két gödörnek két különböző elnevezése van; ezt használják mind a kettőre külön-külön, amíg szántó, de ha, mondjuk, legelőre változik át, mind a kettő elveszíti a nevét és a közös *Legelő* nevet kapja. Viszont van rá eset, hogy egyes gazda ad nevet a már régi határnév alatt fekvő földjének: ha egy határnév alatt két darab földje van, az egyik például hosszú, ez akkor a *Hosszú* nevet kapja, a másik *Dambas*, *Bakras*, *Simma*, *Födibarzás*, vagy hasonló jellegzetes nevet kap; ezt aztán átveszik mások és évek múlva már alkalmazzák a körülfekvő földekre is. Vannak egyes martok, árkok, ahol bizonyos játékokat lehet játszani. Mi pl. gyermekkorunkban ludakat repítettünk (repesítettünk) az egyik martról, és azért mi, az akkori gyermekek ma is *Repítőmart*-nak hívjuk azt a helyet. Apám egy kettős martot, ahol gyermekkorában *kákámucást* (románoktól tanult játék) jászott, ma is *Kákámucás*-nak hívja.

Ezeket a neveket én nem tekintem határneveknek és nem is foglalkozom velük, mert nem bizonyos határneveket fednek, nem régiak és nem maradandók. A legtöbbet csak egyes családok, vagy egy korbeliek ismerik. Azokat írom le részletesebben, amelyeket mindenki ismer és amelyek körülhatárolhatók; a többieket csak felsorolom.

Magyarózd határában van szántó, szőlő, erdő és legelő.

Az egész határt, észak, kelet és déli irányban természetes határ: a tojásdad-szerűen kanyarodó, megszakítatlan *Bérc* veszi körül. A földek lejtése mind a falu felé szalad. Az egész határ hasonló egy kettéhasított óriási tojás-héjhoz, amelynek a hegyesebbik vége kelet felé néz és a tompa vége nyugaton szét van töredezve, nyílt. A nyugati határrészen a határszéle beleékelődik a magyarbükkösi határba.

A Bércen kereken, szinte szabályos távolságokban, kenyéralakú hegytetők (*csupak*) sorakoznak, egymástól 2—3 km távolságra. Nagyapám (*apó*) mesélte, hogy „régebben, mikā óriásak jártak erefelé, egyiknek mind megrakadatt sárrā a csizmája-sarka, asztán amind lépett, mind lerászta mikā nehéz vót, s abbó lettek csupak“ (Mind egy egy óriás lépésre vannak egymástól).

Magyarózd határában sok *láb*-bal összetett határrész névvel találkozunk. Az ózdi *láb* nevű határrészek hegyek, oldalak és gödrök. Megjegyzem, hogy ma is van egy 150—200 öl hosszúságú kaszáló; mikor a kaszások megállnak a felső végében és végignéznek rajta, azt mondják, hogy lesz vagy öt-hat láb. Aztán az első rendet megkezdve, vágják 30—40 lépésig hosszúságban, onnan visszatérve, mindegyik rendet

mindaddig a hosszúságig vágják, amíg elérik a kaszáló szélességét határoló barázdát. Mikor elvégzik, az első lábat levágták és kezdik a másodikat. A *láb* csak kaszálóokban használatos. Kapálókban, búza- és egyéb földeken a *láb*-ot a *pászma* helyettesíti.¹

Az alábbiakban a határban előforduló neveket sorolom fel:

1. *Badóláb*. A falu végétől keletre fekvő dombos szántók. *Badóláb* (Badó lábja) nevet egy bizonyos *Badó* vagy *Bodó* nevű családtól kapta; nem mintha *Badó* tulajdon lett volna, hanem csak mivel a Bado házából, telkétől kezdődött. A *Badó* család nem volt ózdi származású, csak jövevény volt a faluban. Ma már nincsen semmi utódja Badónak, de 70 éves emberek még emlékeznek rája; egészséges, pirosarcú ember lehetett, mert ma is azt mondják a kipirult emberre Ózdon: „Alyan vagy, mim Badó“.

2. *Kendereskert*: a falutól keletre, a Badólábtól (áttelenben) mindig kenderrel van bevetve.

3. *Kendereskertrétye*: a Kendereskerttől keletre fekvő rétszerű lapály; jórésze kaszáló. Elnevezését a Kendereskerttől kapta.

4. *Kisasszanláb*: a Kendereskertrétyitől délre fekvő 3—4 holdas szántó- és lucernás elnevezése.

5. *Szil alatt*: a Kendereskertrétyitől északra fekvő szántó, északra emelkedő, menedékes határrész. Elnevezését a *Sziltól* kapta

6. *Szil*: a *Szil alatt*-tól északra emelkedő meredek hegy (legelő), melynek a tetején fensíkszerű, 20—25 holdnyi szántó, a *Sziltető* van. Elnevezését szerintem a valamikor rajta levő *szilerdőtől* kapta; az erdő nyomait ma is mutatják az oldalon itt-ott csámpásan tenyésző szilfabokrok.

7. *Telek*: a Kisasszanlábtól és a Kendereskertrétyitől keletre fekvő, nagy kiterjedésű, nem rétszerű, de aránylag lapályos szántó. Az ekével kiszántott történelemelőtti és római-kori cserépdarabok, határozottan mutatják, hogy valamikor falu (telek) volt rajta és onnan kapta nevét.

8. *Telekláb*: a Telektől északra fekvő szántók. A Telektől a Felsőtelekuttya választja el (a Telekből kiszakított láb). Elnevezése emlékeztető.

9. *Szilgædræ*² a Teleklábtól északra fekvő, a Szilhegy-oldalon kelet-nyugatra húzódó, félköralakú lapály. Elnevezését a Sziltól kapta (Szilhegy-odalán levő gödör).

10. *Lábvége*: a Teleklábtól északra, a Sziltól keletre fekvő sima hegyoldal: valamikor szántó volt. Elnevezését a Hegyilábtól kapta.

11. *Sós alatt*: a Telektől északra, a Teleklábtól keletre fekvő szántók és legelő. Elnevezését a legelő-oldalban lisztszerűen kivirágzó szikától kapta. Valamikor Sós lehetett a neve.

12. *Legelő*: a Sós alattól északra fekvő, vízmosásos, szakadásos

¹ Még használják a *láb* szót a főnö, szövő munkákban; pl. „egy facsarázs gyapadba van négy láb, de a kenderbe má csak pászma van. A pászmában saha se nincsen láb, de a lábba négy pászma gyapat van“.

² Itt és az alábbiakban az *æ* jel a nyílt *e*-nek megfelelő nyelvvállással ejtett ajakos (labialis) hangot jelöl [A szerk.].

hegyoldal, amelyen lépcsőzetesen gödrök húzódnak végig. 1907-ig nagyrésze szántó volt, ma legelő. Itt-ott egy-egy *vackarfa* van rajta, amelyek legelőrészeket is jelölnek, pl. a *Samu Jancsi vackarfájáná* vagy a *Mago Pálék vackarfájáná*, de ezek a nevek csak addig maradnak, amíg a fa, miután a fa kipusztul, vagy kivágják, megszűnik a hely neve is.³

13. *Hegyiláb*: a Lábvégétől keletre fekvő legelő. Mint határrészt nem lehet körülhatárolni, mert a Sós alatt-tól északra és a Lábvégétől keletre fekvő legelővel egybeolvad és ma csak *Legelő* néven ismert.

14. *Köevésdamb*: a Sós alatt-tól keletre fekvő dombos szántó, kötött agyagtalaj, nem mondható kövesnek, mert keresve sem lehet követ találni benne. 1937-ben földcsuszamlás következtében egy pár hatalmas terméskő került napvilágra. Incze Jancsi akinek a földjében volt, ki akarta emelni a köveket, de amint ásni kezdett, meglepetve látta, hogy egy jókora halom, szabályosan összerakott kő bomlik napvilágra. Előbb azt hitte, hogy egy pincefal áll előtte, kincstalálás reményében lázasan kezdte a kőrakást körülásni, de aztán csalódottan látta, hogy a pincefalnak nézett kő, csak egy összerakott halom, melynek a teteje egy nagy kerek kővel van lefedve... 8 szekérrel szállították haza a talált követ és összetörve berakták az épülő pajtájuk alá. A fedő-követ még láttam egészben 120—150 cm között volt az átmérete. Incze Jancsi elmondása alapján, én oltárnak gondoltam és hiszem ma is a *Köevésdambon* talált kőrakást, amelytől a domb is kapta a nevét és ezért lett *Köevésdamb*.

15. *Falka*: a *Köevésdamb*tól keletre fekvő dombos szántók.

16. *Farkasikut*: a legelőtől keletre, a *Falkától* északra fekvő hegyes szántók. Határi kut nincsen benne, de valamikor lehetett, mert ez a határrész sok helyt vizes, csuszamlós.

17. *Hegy*: a *Farkasikuttól* északra fekvő hegyek, szántók és szántóhatalan oldalak, tehát az elnevezése fedi a valóságot.

18. *Kisnyilak*: a *Farkasikuttól* és a *Hegytől* délkeletre, a *Falkától* keletre fekvő, a bércig felnyúló szántók, meredek oldalak. Nem emlékszik senki, hogy valaha nyilak lettek volna, pedig még valahol *Nagynyilak* is kellett legyenek a határban és azért kapta ez a határrész a *Kisnyilak* megkülönböztetést.

19. *Szénafű alatt*: a *Falkától* keletre, a *Kisnyilaktól* délre fekvő szántók. Elnevezését a *Kürsőszenafűtől* kapta.

20. *Kürsőszenafű*: a *Kisnyilaktól* délre, a *Szénafű alattól* keletre a bércig felnyúló szántók.

21. *Széperdő*: a *Kürsőszenafűtől* dél-délnyugatra, a *Szénafű alattól* délre fekvő szántók. 1860-ban még gyönyörű, szálás erdő volt, egy-egy ökörtolvaj kedvenc búvóhelye. Ma nyoma sincs az erdőnek, csak *Széperdő* neve maradt meg.

22. *Terebuzafódek*: a *Széperdőtől* nyugatra, a *Falkától* délre fekvő a déli bércig felnyúló szántók; 1907-ig legelő volt és a felszántás után kitűnő törökbuszát termett, ezért kapta ezt az elnevezést.

23. *Kőkut*: a *Telektől* és a *Falkától* délre fekvő lapályos szántók.

³ Nagyon gyakran bizony nem! [A szerk.]

A Telekhez hasonlóan itt is találhatók östelepülés nyomai. Kút nincsen a határrészben, de egy bizonyos babonás monda még emleget egy kőkutat. A monda szerint: „Egy kőkut van, csak nem tuggya senki, hagy hunn-valahun att a Csetijék hejekné, s abba aztán van egy nagy harang teli aranpénzē. Próbálták is eccē valamikā rég kiásni, de mikā má érték a harangat, nem huzhatták ki, má mind lefelé süvedett, hagy szinta bēhúsza a zembereket is. Má ē vót faglalva a zöerdőegeöktő, s azőta tőebēt nem tuggya senki, hagy hun van a kut.“

24. *Kasárhej*: a Kőkúttól délre és keletre, a Falkától délre és a Széperdőtől nyugatra fekvő dombos szántók: 1907-ig legelő volt. A határrész nem kosár alakú, sem gödreit, sem martjait tekintve. Én azt hiszem, hogy mint legelő, a fejšs-juhok bekerítéséhez ma is használatos kör alakú kerítéstől kapta a nevét, mert azt magyarul ma is a legtöbb helyen *kosárnak* nevezik. Nálunk, mint minden a juhokkal kapcsolatos tárgyat oláhu neveznek, tehát a fejšsjuhok bekerítéséhez használatos kosarat is *usztrungának* hívják. Feltevésemet alátámasztja a Kasárhejikut is: ez a határnak legjobb vizű és legnagyobb forrású kútja, tehát valószínűleg a régi legelőn körülötte lehettek a hevertetők és az *usztrungák* (kasárhelyek) is...

25. *Balabás*: a Széperdőtől északnyugatra, a Kasárhejtől délre fekvő, hegyes, dombos határrész. 1907-ig legelő volt. *Apó* mondta, hogy „azé hívják Balabásnak: má, mikā még legelő vót, att az ódalagba jól nőtt a fű, asztán a jahak mikā kimentek tavasszā, úgy ettek benne, hagy még mikā bőktek a bárányok után se vették fē a szájukat a földrő, s aztán nem úgy bőktek, hogy *bēē*; má úgy csáltak, hagy *belebele*...“ Azt hiszem, hogy nagyapámnak igaza volt, mert a falunkban nem volt és nincsen sem *Balabás*, sem *Barabás* nevű család, akitől a nevét kaphatta volna a határrész.

26. *Harac*: a Terebuzafődektől nyugatra, a Balabástól délre a bérceig felnyúló szántók. 1907-ig legelő és kaszáló volt. Elnevezése előbb valószínűleg *Haraszt* volt. A vén emberek ma is *Harasz*-nak hívják.

27. *Bersőszenafű*: a Kasárhejtől délre, a Balabástól és a Haractól nyugatra fekvő szántók. Még emlékeznek rá, mikor kaszáló, szenafű volt rajta.

28. *Szenafűszéje*: a Kasárhejtől délre a Bersőszenafűtől nyugatra fekvő szántók: nagyrésze kiirtott erdő.

29. *Kenderpatak*: a Kőkúttól délnyugatra a Kasárhejtől nyugatra fekvő lapály. Itt találhatók a legrégebb település nyomai. Egyrészt félkör alakban körül veszi a hasonló elnevezésű erdőrészt. Elnevezését a Kasárheji kútból és az erdőből folyó *k e n d e r a z t a t á s r a* alkalmas árkoktól kapta.

30. *Kürsöerdő*: a Kenderpataktól délre, a Szénafűszéjtől nyugatra fekvő erdő. Kiszgazdák tulajdona; minthogy künn van a szántók szélén, azért *Kürsöerdő* a neve.

31. *Samasbérc*: a Telektől délre, a Kenderpataktól nyugatra fekvő, északra és keletre lejtő menedékes szántók. Elnevezése emlékezet előtti.

32. *Erdő alatt*: a Samasbérctől nyugatra, a Telektől délre fekvő szántók. Elnevezését az erdőtől kapta.

33. *Erdő*: az Erdő alattól, a Samasbérétől és a Kenderpataktól délre, a Kürsöerdőtől nyugatra fekvő erdő, felnyúlik a bércig.

34. *Raszlábárka*: a Telektől délre fekvő vízmosta árok és a körülötte fekvő szántók neve, amelyek az Erdő alattot kétfelé vágják: *Kürső- és Bersöerdő alatt*-ra osztják.

35. *Kæzerdő*: az Erdőtől nyugatra az Erdő alattól délre fekvő, kiszagdák erdeje.

36. *Bersöerdő alatt*: a Telektől és a Kisasszanlábjától délre, a Raszlábárkától nyugatra fekvő, dombos szántók.

37. *Szúrduk alatt*: az Erdőalattól délre, az erdőszélen húzódó kaszálók és szántók. Elnevezését a Szúrdukerdőtől kapta.

38. *Szúrduk*: a Kæzerdőtől nyugatra, a Szúrdukalattól délre fekvő, déli irányban emelkedő erdő. Elnevezése emlékezet előtti.

39. *Csundré*: a Badolábtól délre, a Szúrduktól nyugatra: a Szúrduk és Bükkerdő közé beugró meredek, martos, bokros kaszálók. A (*csundré*) esoré szó Ózdon 'meztelent' jelent, tehát a zöld, felöltözött erdők között kopár, meztelen és azért *Csundré*-nak hívják.

40. *Kert megett*: a Szúrdukalattól nyugatra, a falutól délre fekvő szántók és lakhelyek. A gyümölcsös kertek megett van, azért a neve *Kertmegett*.

41. *Bükk*: a Kertmegettől délre, a Szúrduktól nyugatra fekvő dombos bükkerdő elnevezése.

42. *Farkasdamb*: a kertek megett emelkedő, kettős domború martnak a neve

43. *Rapó*: a falútól délre, a Bükkerdő szélén délkeletj irányba húzódó legelő. Régebb szántók voltak rajta, ahol szántható volt.⁴

44. *Bükkető*: a Rapótól délkeletre, a Bükk-től délnyugatra fekvő legelő. Magasabb hegytető, egyik oldala bokros legelő, másikon a Bükkerdő fekszik.

45. *Kikes*: a Bükketőtől délkeletre, a Kæzerdőtől délnyugatra, az Erdőtől nyugatra fekvő, részben legelő és részben szántó. A *kik* (kék) szó származéka.

46. *Hálavetőhejek*: a Kikestől délre, az Erdőtől nyugatra fekvő szántók.

47. *Barazda*: a Hálavetőhejektől nyugatra a déli bércig felnyúló szántók. A legnagyobb határrész a határnak ezen a felén és azért a többi apróbb határrésznek a nevét mellőzve, azt mondják: Menyek a Barazdába“.

48. *Sülejitető*: a Barazdától nyugatra fekvő, a Süjei hegy tetejére felnyúló szántók, menendékes martok.

49. *Zállagas*: a Sülejitetőtől északnyugatra fekvő szántók, kaszálók és erdők.

50. *Hereperdő*: a Sülejitetőtől északra, a Barazda északi felétől nyugatra fekvő szántók. A nyugati oldala a Süjei határhoz tartozó erdőre fekszik, de hogy a *Hereperdő* valaha erdő lett volna, arra nem emlékszik senki.

⁴ Magyarbükös határában is van ilyen nevű hely; ezt az ózdiak *Bükési Rapónak* nevezik (L. alább).

51. *Batas*: a Hálavetőhejektől nyugatra, a Barazdától északra, a Hereperdőtől keletre fekvő, dombos, martos szántók.

52. *Buturka*: a Kikestől nyugatra, a Batastól északra fekvő lapályos szántók és legelők. Elnevezését a Buturkakúttól kapta, amely kút ma is megvan, csak nem *buturka*, hanem rendes cement-gyűrűkből van csinálva. A *buturka* olyan határi-kútnak a neve, amelyikbe egy vastag fának, oláhul *butuknak* a kivájt törzsét állítják bele. Ilyen buturkakat kettőt ismertek a határban, de ma egyik sincs meg.

53. *Zállagas alatt*: a Buturkától és a Rapótól nyugatra, a Hereperdőtől északra fekvő szántók. Elnevezését a felette levő Zállagastól kapta.

54. *Csutakláb*: a Rapótól nyugatra a Zállagasalattól és a Barazdától északra, a falutól délre fekvő menedékes szántók. Elnevezését nem lehet erdőből, erdőirtásból maradt csutkákból származtatni, mert az erdő távol van tőle és mivel szántónak elsőrendű, tehát már kezdetben kiirtották az erdőt róla. Én azt hiszem, hogy mint a Badóláb, ez a határ-rész is, a mellékneven *Csutaknak* csúfolt családtól kaphatta emberemlékezet előtt a nevét.

55. *Sziget*: a Csutaklábtól nyugatra, a Zállagastól északra fekvő, kb. másfél hold szántó. Teljesen síma lapály. Nagy vízmosta-medrű kis patakok veszik körül minden oldalról; ezért nevezhetik így.

56. *Hargas*: a Szigettől nyugatra, a Zállagasalattól északra fekvő, síma, lapályos szántók. Mint szántó beöblösödik, begörbül az erdők közé.

57. *Alámál*: a Hargastól nyugat-északnyugatra fekvő hegyes erdő. Nem lehet bizonyosan tudni, hogy előtagja az *oláh* népnévvel vagy az *alá* határozószóval alakult-e.

58. *Cser alatt*: a Hargastól északra, a Csutaklábtól nyugatra fekvő szántók. Elnevezését a Csereerdőtől kapta.

59. *Csere*: az Alámáltól északra, a Cser alattól nyugatra fekvő, és keletfelé lejtő, erdőborította hegyoldal. Elnevezését a rajta tulnyomó részben tenyésző *cser*, Ózdon *cserefá*-tól kapta.

60. *Cseremegett*: a Cserétől nyugatra fekvő, nyugati irányba lejtősödő erdős hegyoldal. Elnevezését a Cserétől kapta: a hegy tulsó oldalán, a Csere megett van.

61. *Irtaványak*: a Cserétől és a Cseremettől délre, a Süleji-erdőtől nyugatra, a Bükkösi határral szomszédos erdőkből feltört szántók, irtásak (irtaványak).

62. *Cégéres*: a Csutaklábtól nyugatra, a Cserealattól északra fekvő mocsaras szántók és kaszálók a Cégérespatak partján. Nagypám emlegetett egy esetet, bizonyos szászrégeni borkereskedőkkel kapcsolatban: „Régebben mikā még a filokszer nem pusztította vót ki a szőlőket, há szüretkā má gyüttek a szászrégeni barkereskedők, s aztán aki ē akarta adni a barát egyenesen a zók hardojokba tötette a mustat. Aztán mind itt mentek ki a Cégéresen, s a Cseruttyán fē. Itt a cégéresbe akkā is mind kendertók vótak, há mikā kírkereszttek a Süleji-tetőre, ēkezdett vākákálni a béka a muzsba“.

63. *Tékut*: a Cégérestől nyugatra, a Cseremegettől északra fekvő szántók. Nincsen bennök semmi kút.

64. *Hasszu*: a Tékuttól nyugatra, a Cseremegétől északra fekvő szántók. Elnevezését onnan kapta, hogy a réttől hosszan felnyúlik az erdő felé.

65. *Csitkosrét*: a falutól nyugatra, a Cégérestől keletre és a Csutaklábttól északra fekvő síma rét. Közvetlenül az udvar mellett van és a román birtok-osztás előtt az uradalom növendék csikói legeltek rajta.

66. *Rét*: a Tékuttól és a Hasszutól északra, a falutól nyugatra fekvő síma völgy. Egy része szántó, de nagy része nyirkos, sokszor tavas legelő. Az őszi határnak csak ez a része nem zárt, csak innen lehet átlátni a faluból más falu határába.

67. *Paprétye*: a Réttől nyugatra fekvő, a bükkösi határ közé beékelődő körülárkolt rét. A református egyház tulajdona, papi fizetés fejében a mindenkori pap használja, azért paprétye.

68. *Hegy alatt*: a rétektől északra, a falutól nyugatra fekvő szántók. Menedékesen emelkednek északi irányba a meredek hegyek aljáig.

69. *Csillaghegy*: a Hegyalattól északra emelkedő, meredek hegy. A filoxera fellépése előtt szőlőhegy volt. Ma is láthatók a kereszt-utak nyomai, de ma már csak bokros, kopár legelő.

70. *Peterkáj*: a Csillaghegytől keletre, a hegyalattól északra fekvő menedékesen emelkedő gödrös, majd a Bükkösi tetőnél hirtelen meredeken felszökő legelő. A Csillaghegyhez hasonlóan a Peterkáj is szőlőhegy volt emberemlékezet óta a filoxera megjelenéséig.

71. *Aranyódal*: a Hegyalattól északra, a Peterkájttól keletre fekvő meredek, bokros hegyoldal. Valamikor híres bor termett rajta. Ma is van egy pár újabban beültetett tábla, de nagyrésze bokros, báránylegelő. Elnevezését a hegyoldalban bőven található csillámpalától, vagy aranyszínű, aranyat érő borától kaphatta.

72. *Mál*: az Aranyódalattól keletre, a falutól északra fekvő szőlőhegy.

73. *Málgödrös*: a Máltól keletre, a falutól északra fekvő gödrös szőlő. Elnevezését a Máltól kapta.

74. *Máltető*: a Mál és a Málgödréstől északra, a Peterkájttól keletre fekvő, fensík-szerű lapály.

75. *Garsa*: a Málgödréstől keletre, a falutól észak-északnyugaton emelkedő, meredek szőlőhegy.

76. *Temetőszőlő*: a Garsa hegy keleti oldalán, a Temető felett emelkedő szőlők elnevezése. Elnevezését a *temető*től kapta.

77. *Temető*: a falutól északra, a Temetőszőlőktől keletre, nyugati irányba emelkedő, falu temetője.

78. *Berek*: a Temetőszőlőktől északra fekvő, nyugatra emelkedő, bokros legelő-oldal.

79. *Berektető*: a Berektől nyugatra, a Máltetőtől keletre fekvő, síma szántók. Elnevezését a Berektől kapta.

80. *Berek alatt*: a Berektől keletre, a Temetőtől északra fekvő menedékes szántók.

81. *Tisztás*: a Berektől északra fekvő magas, de menedékes szántók; szárantható hegyoldal.

82. *Tævis*: a Tisztástól északkeletre, a bércig felnyúló szántók. Elnevezése átmegey a szomszédos Bükkösi-határra, a Bükkösi-tövisre is.

83. *Hatszélgœdrœ*: a Temetõtól északra, a Tœvistól keletre fekvõ gödrös lapály.

84. *Pázsint*: a falutól északra a temetõtõl keletre fekvõ kaszálók és szántók.

85. *Szõkésdomb*: a Pázsinttõl északra, a Temetõtõl északkeletre, a Hatszélgœdrõtõl keletre fekvõ, sárgaszínû (*szõke*) dombnak a neve.

86. *Égett*: a Szõkésdombtõl északra a Tœvistól keletre fekvõ verõfényes szántók, felnyúlnak északon a bércig. Elnevezését verõfényes fekvése miatt kapta; amíg legelõ volt, száraz idõben kiszáradott, kiégett rajta a fû is.

87. *Hálás*: a Pázsinttõl keletre a falutól északra fekvõ dombos, gödrös szántók. Ebben a határrészben található a második *Buturka* nevû kút. Hálás: éjjeli hálóhelyet, éjjel is künn háló állatoknak a pihenõ helyét jelenti. Nem emékszik senki vissza, hogy a Hálás éjjeli hevertetõ lett volna, de a lapályos gödör és a *Buturkakut* bizonyítja e feltevés-
sem valószínûségét.

88. *Élszõlõ*: a Hálástól délkeletre, a falutól északra fekvõ magas szõllõhegynek egy része. Elnevezése szõllõk kezdetét, elejét fejezi ki. Ha valakitõl azt kérdezzük, aki az Élszõlõkbõl jön: „Hõl dõlgoztál?” Azt feleli: „Itt a zélen”. Ha valaki odamegy, azt mondja: „Menyek a zélre”.

89. *Kápalnáná*: az Élszõllõk között levõ, négy-öt darab szõllõnek a neve. Még gyermekkoromban én is ismertem a Kápalnát: jobban mondván a kriptát, amelytõl a szõllõk az elnevezést kapták. A kripta földszintje alatt több koporsó volt. Dr. Radák Ádám gondoztatta a kriptát amíg élt, azután gondozatlan maradván omladozni kezdett. Gyermekkoromban még a teteje is megvolt. Késõbb a falát, amely téglából volt, széthordták és 1930-ban már csak gaz, buján zöldülõ burján mutatja a helyét. 1938-ban K. J. báró kiásatta az alapját is és a csontokat összeszedve, eltemette. A koporsóknál talált feliratos követ hazavitette és beépítette az egyik udvarház homlokzatába.

90. *Siksárcutná*: az Élszõllõktõl keletre a falutól északra fekvõ szõllõk. A Siksárcut (falu kútja) felett van; innen a neve.

91. *Berbenci szõllõk*: a Siksárcuttól keletre fekvõ szõllõk. Elnevezését valami Berbenzi nevû családtól kaphatta.

92. *Kalibáná*: az Élszõllõktõl keletre, a Berbenci szõllõktõl északra fekvõ szõllõk. A szõllõpásztorok kalibája mindig erre a helyre szokott épülni, azért kapta a Kalibáná (= kaliba mellett) elnevezést.

93. *Hasszúszõllõk*: a Kalibától keletre, a Kendereskerttõl északra a Teregbuzáskertig felnyúló szõllõk. Megszakítatlan hosszúságban nyúlnak egész fel a hegyen; innen a név.

94. *Sinaihegy*: a Hasszúszõllõktõl keletre fekvõ meredek, bokros, füves, részben szõllõvel beültetett hegy. A Sinai-hegyen van a határ legnagyobb szakadása. 7—8 m magas, függõlegesen meredõ falszerû pala.

95. *Gœdærszõllõk*: a Sinaihegytõl délre, a Hasszúszõllõktõl keletre,

a Kendereskerttől északra fekvő lapályos szőlők. Elnevezését gödrös fekvéséért kaphatta.

96. *Kürsőszőlő*: a Sinahegy és a Gædoerszőlőktől északkeletre, a Szil alattól északnyugatra fekvő szőlők. A szőlőhegy külső fele, azért *Kürsőszőlő* a neve.

97. *Barzás*: a Kürsőszőlőktől északra, a Szilhoz tartozó nagyobb gödör. Földibodza tenyészik rajta.

98. *Teregbuzáskert*: a Hálástól és az Égettől keletre, a szőlőktől északra, a Szillal határos keleten; északon a bércig és a Vajda Minya csúpjáig felnyuló, hegyes, dombos és fensíkszerű szántók.

99. *Vajda Minya csúpjá*: a Teregbuzáskert tetején emelkedő hegy-csúcs.

Ezek az általánosan ismert határrész-nevek. De ezeken belül, még található az alábbi, egyes kisebb részeket jelölő, nem általánosságban, vagy csak bizonyos korbeltiek által ismert fák, tavak és játszóhelyek nevei: 1. *Mózsár tagja* (a Szilban). Magyarai J. mózsár birtoka. 2. *Samu Jancsi vackarfájáná* (a Sós alatt). Incze Jancsi Samu birtoka volt a tagosításig. A vackorfát még ismertem gyermekkoromban. 3. *Magó Pálék vackarfájáná* (Uo.). 4. *Derce vackarfájáná* (a Legelőn). 5. *Bihajtó* (a Szénafűben) kákás, possadtvizű, kb. 5 x 10 m tó; vizét a Harvát-kuttyából kapja. 6. *Urak lábja* (a Hegyi lábban). 7. *Pikó Feri vackarfájáná* (a Haracban). 8. *Harvát Ferenc vadalmafájáná* (a Kasárhéjt). 9. *Repítettómb* (Uo.). Hirtelen emelkedő gyepes domb, felül síma lapállal. Ludak repítése közben egy gyermek lebujt a domboldalba, kettő-három felülről riasztotta a kifejllett szárnyú ludakat, amelyek megriadva a megbujt gyermektől, felrepültek és erejükhöz mérten repültek, vagy bukáltak. (L. még a bevezető sorokat). 10. *Csalós* (a Kert megett). 11. *Pujka tagja* (a Tőévisen) Biró M. Pujka birtoka. (Uo.). Kocsis Fülepe család birtoka. 13. *Koródi Jancsijék tagja* (Uo.). Koródi Jancsi birtoka. 14. *Öerménné tagja* (Uo.). Fogolyán nevű örmény birtoka. 15. *Kertész Dani tagja* (Uo.). 16. *Fülepe Jancsi Gyuri tagja* (Uo.). Kocsis György fülepe birtoka. 17. *Századas tagja* (Uo.). Kocsis Gy. csutak, volt csendőrőrnagy birtoka. Halála után több gazda vásárolt belőle, de még ma is azt mondják: „Menyek a Századaséba“ vagy „A Századaséba jó búzám vót.“ 17. *Pálmarci Marci tagja* (Uo.) Magyarai Márton Pálmarci birtoka. 18. *Paptagja* (Uo.). 19. *Gilényék tagja* (Uo.) Gilyén I. birtoka. 20. *Fáur tagja* (Uo.). Horváth J. Fáur birtoka. 21. *Cucu tagja* (Uo.). Magyarai F. Cucu birtoka. 22. *Feri Pista kerttye* (a falu és Szökésdamb között), valamikor lakhely volt. 23. *Birancsi Jóska tagja* (a Szökésdambon) Biró J. birtoka. 24. *Kendertókná* (Pázsinton). Lépcsőzetes lapályok, bővizű forrásokkal, ahol mesterséges, ásott tavakban kendert áztatnak. 25. *Kicsijózsiek tagja* (a Hálásban). Ballai Gy. Kicsijózsi birtok. 26. *Magó Pálék tagjak* (Uo.). Magó M. Kaszás birtoka. 27. *Vótbíró tagja* (a Teregbuzás kertben). Magó J. birtoka, aki a tagosítás idején volt bíró és aránylag óriási területet vágatott a maga részére a tagosítást végző mérnökkel; arról emlegetik ma is, hogy „Vótbíró“. 28. *Pulijék tagjak* (Uo.). Horváth Puli család birtoka. 29. *Pikó Pista tagja* (Uo.). Nagy I. Pikó birtoka. 30. *Misa tagja* (a Szilban).

Nagy I. Misa birtoka. 31. Káraj Gyurka tagja (Uo.). Fülöp Gy. Káraj birtoka. 32. Kákámucás (Uo.). A Fülöp Gy. Káraj birtokán, két domb közötti bevágódott mélyedés, amely bizonyos *kákámucás* nevű játék játszására volt alkalmas. 33. *Kucsis Imre Minya tagja* (Uo.). Kocsis M. birtoka.

Magyaróznak két főutcája és három összekötő utcája, ú. n. *kæzæ* van. Ezenkívül még vannak a két főutcából északra és délre kiágazó utcák és terek, az alábbi elnevezésekkel:

1. *Årsucca*: főutca a falu hosszában, kelet-nyugati irányban halad a falun végig. 2. *Fërsucca*: főutca, az előbbivel nagyjában párhuzamosan halad. 3. *Fërsőfaluvége*: az Årsucca folytatása a falu vége felé. 4. *Badoláb uccája*: a Fërsucca folytatása a felső falu vége felé. 5. *Cigányakná*: a Fërsuccából déli irányba a cigányok által lakott falurész felé vezet. 6. *Szólalatt*: a szőlők alatt északkeleti irányba, az Årsuccából kiágazó utca kivezet a Kenderesbe. 7. *Pásztarak kæszt*: az Årsuccából északnyugatra ágazó, régebb a falu tulajdonát képező, pásztorházakhoz vezetett. 8. *Pázsint*: az Årsuccából északra ágazó utca. 9. *Hánénéjk közzék*: az Årsuccából délre ágazó vak-utca. A *Ballai*, melléknevén *Háné*-család telkéhez vezet. 10. *Kæz*: *Herceg ucca*: az Årsuccát a Fërsuccával összekötő, a falu közepén átvezető köz. 11. *Nemesék kæzæ*: az Årsuccából északra ágazó vakutca. A Magyar, csúf nevén a *Nemes*-ek telkéhez vezet. 12. *Temetőúttya*: az Årsuccából északra a temető felé vezető utca. 13. *Vernyica*: az Årsuccát a Fërsuccával összekötő köz; a Vernyicától nyugatra van az alsó faluvége. 14. *Virágházná*: az Årsó faluvégehez tartozó utca az udvari virágházaknál vezetett el. 15. *Årsófaluvége*: a falu alsó vége, vagyis nyugati vége. 16. *Kutricáná*: az alsófaluvégétől délre ágazó utca. Volt cselédházaknál vezet el (*kutrica*, több család számára épült, egy-fedél alá tartozó lakás').

Terek neve: 1. *Siksárkutná*. 2. *Görényék kuttyakná*. 3. *Dercekapujáná*. 4. *Fazakasdambja*. 5. *Közteteje*. 6. *Templam előtt*.

Közkutak neve: 1. *Siksárkut*. 2. *Cubákkuttya*. 3. *Görényék kuttya*. 4. *Bunakuttya*. 5. *Nagykut*.

A határban levő utak neve: 1. *Telekuttya*. 2. *Szólalatt*. 3. *Kendereskertuttya*. 4. *Legelő út*. 5. *Fërső telekuttya*. 6. *Kövesdambuttya*. 7. *Falkauttya*. 8. *Fërső falkuttya*. 9. *Hegyuttya*. 10. *Szénafü alatt uttya*. 11. *Szépérdő uttya*. 12. *Kőkut felé*. 13. *Kasárhéj felé*. 14. *Balabásfelé*. 15. *Szénafüszéjuttya*. 16. *Erdő alatt*. 17. *Szürdukuttya*. 18. *Csundré felé*. 19. *Barázda nagyuttya*. 20. *Hereperdő uttya*. 21. *Csutaklábná*. 22. *Rapóuttya*. 23. *Cséruttya*. 24. *Cégeresuttya*. 25. *Csüréskertné*. 26. *Hasszufelé*. 27. *Hegyalatt*. 28. *Máluttya*. 29. *Tövisuttya*. 30. *Pázsint uttya*. 31. *Teregbuzakert felé*. 32. *Szilfelé*. 33. *Papösvönye*. 34. *Háksó*.¹

A határban levő kutak neve: 1. *Kasárhéjikut*. 2. *Kucsis Marcijék kuttyak*. 3. *Csendeskuttya*. 4. *Magó Marcijék kuttya*. 5. *Szénafüszéje kuttya*. 6. *Harvát Ferenc kuttya*. 7. *Kucsisjancsiék kuttya*. 8. *Büdeskut*. 9. *Legelő-kut*. 10. *Dërcekuttya*. 11. *Bärzásí kut*. 12. *Buturka*. 13. *Hálási*

¹ Az utaknak csak kb. kétharmad részben van nevök.

buturka. 14. Fërsökut. 15. Zállagas kuttya. 16. Hargaskuttya. 17. Rapó kuttya. 18. Cégereskuttya. 19. Zéránkuttya.

A határban levő árkok nevei: 1. Kenderpatakárka. 2. Raszlábárka. 3. Nagyarak. 4. Kendereskert árka. 5. Pázsint árka.

A határban levő patakok: 1. Kasárhéji patak. 2. Falkapatak. 3. Hargaspatak. 4. Natypatak: az összes patakokat és árkokat magába fogadja és sokszor, megduzzadva, a határban és a faluban is érzékeny károkat okoz.

Az ózdi határral szomszédos faluk határán lévő bércek és hegytetők Ózdon ismert neve: 1. Péterlaki erdő: a Sziltől északra fekvő, északi lejtésű erdő. Péterlaka nevű oláh falu határa. 2. *Szilkuti erdő*: a Szil és a Lábvégitől északra fekvő erdő. Szélkut falu határa. 3. *Hadáj*: a Legelőtől északra fekvő, északi lejtésű kaszáló. Ózdi tulajdon nagy része, de a dégi határban van. 4. *Dégicsup*: az ózdi legelő és a dégi Hadáj felett emelkedő (545 m) hegyesúcs. Ózdi tulajdon, a dégi határban. 5. *Dégi szénafű*: a Legelő, Hegy, Kisnyilaktól északra fekvő, északi lejtésű kaszálók és szántók. Dégi határ, de ózdi tulajdon. 6. *Kincsi csup*: Kürsöszénafűtől északra, a Kisnyilaktól északkeletre fekvő, a Dégicsuphoz hasonló, de alacsonyabb hegytető. Kincses nevű oláh falu határa, de ózdi tulajdon. 7. *Kincsihatár*: a Kürsöszénafűtől keletre fekvő, keleti lejtésű szántók. A bérechez közel, nagyrésze ózdi tulajdon, a Kincses nevű falu határa. 8. *Herepódal*: a Kürsöszénafűtől kelet és délkeletre a Széperdőtől, Terebuzafődektől, Haractól, Szénafűszéjítől, az erdőktől délre fekvő, déli lejtésű legelő és szántók. Nagyrésze ózdi tulajdon a herepei határba. A Herepódalon a bérceken három csup emelkedik. Egyiknek *Herepeji tető* a neve, a másik kettőnek nincsen semmi neve Ózdon. 9. *Sülejiszőllők*: a Barázdától délre fekvő bokros, déli lejtésű meredek oldalak. A filoxera fellépése előtt kitűnő bortermő szőlők voltak. Ma nagyrésze legelő és használhatatlan bokros cihér. Ózdi tulajdon a Süjei határban. 10. *Sülejitető*: a hasonló nevű ózdi határtól délre fekvő fensíkszerű szántók. Ózdi tulajdon a Süjei határban. 11. *Süleji erdő*: a Zállagas és az Alámál közé délnyugati irányból beékelődő, északkeletre lejtő erdő. Nagyrésze ózdi tulajdon a Süjei határban. 12. *Ózdi Déneságy*: az Irtaványaktól nyugati irányban fekvő, északnyugatra lejtő szántók. Nagyrésze ózdi tulajdon a bükkösi határban. 13. *Bükkési Déneságy*: a Cseremegétől és a Tékútól délnyugatra fekvő szántók. Bükkösi határ és tulajdon. 14. *Bükkési rét*: a Papréttyitől nyugatra fekvő sík rét, kaszálók és szántók. Ózdi és bükkösi tulajdon vegyesen, de Bükkös falu határa. 15. *Bükkési rapó*: a réttől és a Papréttyitől északra emelkedő déli lejtésű szántók és legelők. Ózdi tulajdon, a bükkösi határban. 16. *Bükk*: a Peterkájától észak- és északnyugatra fekvő és lejtő szántók. Ózdi tulajdon a Bükkösi határban. 17. *Bükkésítövis*: a Máltól, Berektől és az Ózditövisből északnyugatra és északra fekvő, nyugatra lejtő erdők és legelők. Bükkösi tulajdon a bükkösi határban. — Az ózdi határt észak, kelet és déli irányban körülhatároló, megszakítatlan hegyromnak és a rajta levő útnak *Béce* vagy *Béretető* a neve.